

Ilmajaam on iseseisvuse tunnus

18. mail peeti Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudis sünnipäevapidu. Sel päeval 85 aasta eest avaldati Eesti Merejõudude juhataja päevakäsk nr 612, milles Rannavalve, Side- ja Päästajõudude Valitsuse alla kuuluv meteoroloogiajaam nimetati ümber Mereobservatooriumiks.

Ilma- ja riigikord

Noore riigi valitsus mõistis hästi (paremini kui mõned praegused poliitikud, kelle meelest "ilm tuleb niikuinii, ennusta seda või mitte!"), et iseseisva maa suveräänsust näitab ka omaenda ilmteenistus:

"Igas riigis on olemas meteoroloogia keskasutused, mis ei olene mitte ülikoolist, teaduste-akadeemiast, vaid otsekohe valitsusest, mille valve alla ta käib. /.../ Olgugi et see ehk palju maksma läheks. Oleks ju meie siis korralik mereriik, kui teaks me ette iga tormi, selle suuruse, kestvuse, jõu ja sihi!" (Tallinna Teataja).

Ilmteenistus töötas Mereobservatooriumi nime all ligi aasta, siis anti tema funktsioonid üle Tartu ülikooli meteoroloogia observatooriumile (loodud detsembris 1865).

Ilmajaamade võrgu laiendamine ei olnud lihtne ülesanne: vaatlusriistu oli sõja ajal kaduma läinud, ka vaatlejaid oli raske leida. Kui 1919. a töötas vaid seitse jaama, siis 1921. a oli nende arv juba 15 ja 1930. a 29. Ülikooli meteoroloogia observatoorium andis välja ka mahukat aastaraamatut.

Suured muudatused kaasnesid ilmakorralduses riigikorra vaheldumistega. Vene aeg tõi sisse vaatlusaegade suurenemise, sakslased muutsid selle taas endiseks. Sõja ajal muidugi olid ilmaandmed salastatud.

Pärastsõja-aastail juhtis Eestis meteoroloogiat kord Balti laevastik, kord ENSV Ministrite Nõukogu. Kõige keerulisem nimi pandi ilmteenistusele 1979. aastal: Hüdrometeoroloogia ja Looduskeskkonna Kontrolli Vabariiklik Valitsus. Ja kolima pidi asutus samuti ilmast ilma!

Värsked tuuled hakkasid puhuma 1991, kui keskkonnaministeeriumi haldusalas moodustati Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut (EMHI). Järgmisel aastal ühineti WMOga (Ülemaa-

ilmne Meteoroloogia Organisatsioon), kuhu alaliseks esindajaks määrati instituudi peadirektor.

EMHI-l on neid olnud kaks: Peeter Karing (1992-2001) ning praegune ilmteenistuse juht Jaan Saar.

1993 külastas Eestit WMO peasekretär Godwin Olu Patrick Obasi

ning ÜRO Keskkonnaprogrammi ekspertrühm. Viimased märkisid oma hinnangus spetsialistide head taset ning soovitasid varustada meteoroloogilised jaamad tänapäevasema mõõteaparatuuriga.

Maaleht õnnitleb meie ilmajaama 85. sünnipäeva puhul!

332 aastat pärast ilmselt maailma esimese automaatselt töötava ilmajaama valmistamist inglise geeniuste Robert Hooke'i ja Christopher Wreni poolt alustatigi EMHI vaatlusvõrgu moderniseerimisega. (Too inglaste leiutis, muide, registreeris iga 15 minuti tagant õhurõhku, -temperatuuri, -niiskust, sademeid, tuulekiirust ja -suunda. Raske uskudagi!)

EMHI vaatlusvõrgu moodustavad praegu 24 ilmajaama (sh 22 automaatselt), nende hulgas:

12 meteoroloogiajaama (Jõgeva, Jõhvi, Haapsalu, Kuusiku, Lääne-Nigula, Pakri ehk Paldiski, Tartu-Tõravere, Türi, Valga, Viljandi, Võru, Väike-Maarja),

9 meteoroloogia- ja hüdroloogiajaama (Kihnu, Kunda, Narva-Jõesuu, Pärnu, Ristna, Ruhnu, Sørve, Vilsandi ja Virtsu),

1 aeroloogiajaam (Tallinn-Harku),

1 järvejaam (Tiirikoja ehk Mustvee),

1 soojaam (Tooma).

Veel koguvad ilmaandmeid 6 sademetemõõtejaama, 25 hüdromeetriajaama, ning 3 rannikumere hüdroloogiajaama.

Ees seisab liitumine Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskuse ning EUMETSATiga (Euroopa ilmasatelliitide üleslennutaja).

See kõik võimaldab tõsta prognooside usaldusväärsust. Ja viia meid lähemale "korralikule mereriigile" – ülesanne, mis püstitati 85 aastat tagasi.

AIN KALLIS